

BRÜNNI MAGYAR Futár

■ 25 éves a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége

■ Nemzeti Kisebbség Napja Kuřimban

■ 70 éve ért véget a II. világháború

2010
2011

2015

TARTALOM

SZERVEZETI ÉLET

- 25 éves a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége 4
- Új alapszervezet Karlovy Varyban 6
- Márciusi megemlékezés Brűnnben 6
- A CSMMSZ XI. Küldöttközgyűlése 9
- Nemzeti Kisebbségek Napja Kuřimban (cseh nyelven) 10
- Egyszer volt, hol nem volt... 11
- Hommage á Esterházy János – kiállítás 12
- Magyarok nyomában Csehországban – film 15
- A 2015-ös év eseménynaptára 16

ÉVFORDULÓK

- 70 éve ért véget a II. világháború (két nyelven) 19
- 2015 – Nemzetközi Semmelweis Emlékév 21

IRODALMUNK – TÖRTÉNELMŰNK

- Volt egyszer egy Felvidék 23

INNEN-ONNAN

- Csak a fém - kiállítás 25
- XIV. Civil Akadémia 26
- Könyvajánló 28

CSEH ÖSSZEFOGLALÓ

OBSAH

ZE ŽIVOTA SVAZU

- 25. výročí vzniku Svazu Maďarů žijících v českých zemích... 4
- Nová organizační jednotka Svazu Maďarů v Karlových Varech 6
- Vzpomínková slavnost u příležitosti 15. března v Brně 6
- Den národnostních menšin v Kuřimi (v češtině) 10
- Bylo, nebylo... 11
- Hommage á Esterházy János – výstava 12
- Po stopách Maďarů v českých zemích – film 15
- Kronika roku 2015 16

VÝROČÍ

- 70 let od ukončení II. světové války (dvojazyčně) 19
- 2015 – Mezinárodní pamětní rok Ignáce Semmelweise 21

NAŠE LITERATURA A DĚJINY

- Byla jednou jedna Horní země 23

ZAJÍMAVOSTI

- Až na kov – výstava 25
- XIV. civilní akademie 26
- Knižní novinky 28

ČESKÉ RESUMÉ

Kiadja:

Cseh- és Morvaországi
Magyarok Szövetsége –
Brűnn

Szerkesztők:

Ambrus Tűnde
Detáry Attila
Fazekas Műnika
Vojtek Zoltán

Grafikai szerkesztő:

Vojtek Péter

A szerkesztőség címe:

Svaz Maďarů – Brno,
Radnická 8, 602 00 Brno
e-mail: info@mkic.cz

Regisztrációs szám:

MK ČR E 11196

A folyóirat megjelenését
Brűnn Város Polgármesteri
Hivatala és a Rákóczi
Alapítvány támogatja

Vydavatel:

Svaz Maďarů žijících v českých
zemích - Brno

Redaktoři:

Tűnde Ambrus
Attila Detáry
Műnika Fazekas
Zoltán Vojtek

Grafická úprava:

Petr Vojtek

Adresa:

Svaz Maďarů – Brno,
Radnická 8, 602 00 Brno
e-mail: info@mkic.cz

Registrace:

MK ČR E 11196

Vychází za finanční podpory
Magistrátu města Brna a
Nadace Rákóczi

25 ÉVES

A CSEH- ÉS MORVAORSZÁGI MAGYAROK SZÖVETSÉGE

Jubileumi városnézés Prágában

Nagykövet Úr! Elnök Asszony! Tisztelt Megemlékezők!

Ünnepnek, megemlékezésnek idején nagyrabecsüléssel köszöntöm a 25 éve alakult Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetségét!

Tisztelt Ünneplők!

A megalakulásának negyedszázados történelmét ünneplő **Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetségének tagsága előtt** is **ismer**t egyrészt a történelmi múlt, másrészt a magyar anyanyelvhez ragaszkodás okán a Kassáról elszármazott világhíró írónk, **Márai Sándor** neve. A januártól decemberig szóló bölcsességek egyikében éppen az ünnepekről a következőket írta: *„Ha az ünnep elérkezik életedben, akkor ünnepelj egészen. Öltösd fel fekete ruhát. Keféld meg hajadat vizes kefével. Tisztálkodjál belülről és kívülről. Felejsd el mindent, ami a köznapok szertartása és feladata. Az ünnepet nemcsak a naptárban írják piros betűkkel. Nézd a régieket, milyen áhítatosan, milyen feltétlenül, milyen körülményesen, mennyi vad örömmel ünnepeltek! Az ünnep a különbözőség. Az ünnep a mély és varázssos rendhagyás. Az ünnep*

legyen ünnepies. Legyen benne tánc, virág, fiatal nők, válogatott étek, vérpezsdítő és fedelkezősítő italok. S mindenekelőtt legyen benne valami a régi rendtartásból, a hetedik napból, a megszokásból, a teljes kikapcsolódásból, legyen benne áhítat és föltétlenség. Az ünnep az élet rangja, felsőbb értelme. Készülj föl reá, testben és lélekben. (...)”

Ilyen felkészüléssel, ilyen odaadással jöttem Prágába, hogy együtt ünnepeljek, együtt emlékezzem a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége 25 évvel ezelőtti létrejöttére, ama jeles napra, a távlatos értékeket adó közösséggé alakulásra. Ugyanígyan odaadással érkeztem 2006 nyarának végén is, amikor négy tanévre a prágai Károly Egyetem docense lettem. 2010-ig vendégtanárként a nyelvész oktatói és kutatói munkámon túl kitüntetett fontosságú feladatomban tekintettem a szórványban élő csehországi magyarokkal való harmonikus kulturális, művészeti és tudományos tartalmú együttműködést. A Prágai Magyar Alapszervezet tagjaként, majd vezetőségének tagjaként is sorsközösséget vállaltam a Szövetséggel. Közösségi célunk volt újabb és újabb, a magyarságtudatot erősítő, szervesen egymásba épülő, egymást következetesen erősítő programok megvalósítása az

egyetemista korúak mozgósításával, bevonásával. Eltökélték voltunk abban a hitben és tudatban, hogy a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetségének a magyar anyanyelv és kultúra megőrzésén túl a fiatalsággal történő szerves és sikeres együttműködés az alapja, a záloga. *Nem lehetünk utolsó mohikánok!* – vallottuk újra és újra, mert alkotni és teremteni jöttünk a világra, nemcsak megélni szép napokat, hiszen tudjuk, hogy az alkotás teszi az embert emberré. Ez az alkotás kell, hogy áthassa a nyelv- és kultúraörzésben és a tagság közösségének a fiatalításában Szövetségünk mindennapjait. A magyar kultúra hagyományos őszi napjai, a karácsonyváró ünnepi találkozók, a Magyar Kultúra Napja rendezvényei, az Összhang emlékezetes kultúraápoló bemutatói, a nyári végi művelődési tábor közösségünket erősítő és anyanyelvünkünket ápoló erős hagyományai, a Prágai Tükör folyóirat mind-mind az alakulásának a 25. évfordulóját ünneplő, ugyanakkor a jövő körvonalait is

fürkésző CSMMSZ-nek az erős bástyái. És mi mindannyian őrzők vagyunk, ezért jogos Ady Endre most is időszerű intése: *„Őrzők, vigyázzatok a strázsán!”* A CSMMSZ pártoló tagjaként és barátjaként érkeztem a jubileumra. Erről a barátságról ezt mondhatom el: *„Barát az, akire figyelsz, mert fontos számodra a sorsa. És figyel rád, mert fontos számára a te sorsod. Barát az, aki megért, és akit mélységesen megértesz.”*

Isten éltesse a 25. születésnapját ünneplő Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetségét! Köszönöm, hogy részese lehettem és részese maradhatok a CSMMSZ sorsa alakulásának.

Dr. H. Tóth István, Csc.
nyelvtész, egyetemi docens

A 2015. február 20-án,
Prágában megtartott ünnepi műsorban
ehangzott köszöntő szerkesztett változata.

Visszaemlékező Huszonöt éves a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége 1990–2015

A háromszáz oldalas reprezentatív kiadványt 2015-ben jelenttette meg a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége megalakulásának 25. évfordulója tiszteletére. Az emlékkötet kilenc fejezetében helyet kaptak az egykori elnökök és alapító tagok visszaemlékezései, a CSMMSZ tevékenységének, helyi szervezeteinek, tisztségviselőinek bemutatása, az országos jelentőségű rendezvényeink, kiadványaink, az egykor a CSMMSZ berkeiből indult kezdeményezések, mindez rengeteg adattal, gazdag fényképanyaggal kiegészítve. A negyedszázados fennállását ünneplő CSMMSZ-t a könyv lapjain köszöntik a csehországi magyar partnerszervezetek, cseh és magyar állami és önkormányzati szervek és intézmények. Terjedelmes tanulmányok formájában kerül továbbá

bemutatásra a csehországi nemzeti kisebbségek múltja és jelene, különös tekintettel a cseh-magyar kapcsolatokra.

Új alapszervezet Karlovy Varyban

Nem várt, de annál szebb, kedvesebb és rendkívül értékes ajándékot kapott megalakulása 25. évfordulójának előestéjén a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége: február 19-én a nyugat-csehországi Karlovy Varyban megalakult szövetségünk immár hetedik alapszervezete.

Az egyik helyi vendéglőben megtartott kellemes, családi hangulatú alakuló gyűlésen tizenötven jelentek meg. Bár az emberek többsége ekkor találkozott első ízben, így mindenkinek be kellett mutatkoznia, közös volt az akarat, hogy a jövőben szeretnének találkozgatni ápolni a magyar nyelvet és kultúrát.

A jelen sorok írója számára, aki CSMMSZ országos vezetősége nevében vett részt az alakuló ülésen, nagyon jó érzés volt hallani,

megtapasztalni, hogy a különböző időkben és különböző okok miatt – néhányan még a háború utáni kitelepítések, mások a későbbi évtizedek folyamán - Karlovy Varyba került emberek mennyire szeretnék ismét beszélni, gyakorolni a magyar nyelvet, olvasni magyar újságokat, könyveket.

Az elnökké megválasztott Turay Erzsébet - akinek a Karlovy Vary-i magyarok megszervezésében és a CSMMSZ új alapszervezete megalakításában kimagasló és döntő szerepe volt - elmondta: eddig már mintegy 30 személy töltötte ki a jelentkezési lapot, s kíván tagja lenni szervezetünknek.

Kokes János
www.csmmsz.org

Márciusi megemlékezés Brünnben

2015. március 15-én, vasárnap délután került sor Brünnben az 1848/49-es magyar forradalom és szabadságharc évfordulója alkalmából tartott megemlékezésre. A rendezvény már hagyományosan a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége brünni szervezete és a Kazinczy Ferenc Diákklub közös szervezésében valósult meg a Špilberk várbán, a magyar jakobinusok emléktáblájánál. A két rendező szervezet tagjain, szimpatizánsain kívül a rendezvényt jelenlétével megtisztelte Tomáš Jurčík úr, a Brünn város önkormányzata mellett működő Nemzeti Kisebbségek Bizottsága titkára is.

A cseh anyanyelvű vendégre való tekintettel a megemlékezés ezúttal kissé rendhagyó módon két nyelven zajlott. Elsőként Detáry Attila köszöntötte a jelenlévőket, majd röviden ismertette a magyar jakobinus mozgalom és a brünni emlékhely történetét. Ezután megemlékezett az 1848-as forradalom

kitörésének körülményeiről, a szabadságharce legfontosabb eseményeiről és március 15-i nemzeti ünnepünk jelentőségéről, a ma emberének szóló üzenetéről. A kor hangulatát a szabadságharc költője, Petőfi Sándor egyik klasszikus költeményének segítségével idéztük fel: Ambrus Tünde tolmácsolásában hangzott el A XIX. század költői című verse először magyar, majd utána cseh nyelven is. A megemlékezést a tisztelet és emlékezés koszorúinak elhelyezése és a Himnusz eléneklése zárta.

Az ünnepi program a régi városházán lévő klubtermünkben folytatódott, ahol Pogány Péter fiatal érsekújvári származású vegyész

mutatta be a közelmúltban napvilágot látott Volt egyszer egy Felvidék című könyvét. A kötet anyaga több, Szlovákia egyes történelmi régióiban tett utazás során gyűlt össze, és fotókkal gazdagon illusztrálva mutatja be ezek kultur- és társadalomtörténeti érdekességeit. A szerző az ünnephez igazodva sok olyan történettel, kuriózummal ismertette meg a hallgatóságát, amelyek a Felvidékhez és egyúttal az 1848/49-es forradalom és szabadságharc eseményeihez, jelentős személyiségekhez kapcsolódnak.

Ambrus Tünde

*Megjelent a Prágai Tükör
2015/2. számában*

A CSMMSZ XI. KÜLDÖTTKÖZGYŰLÉSE Prága, 2015. március 28.

Beszámoló a CSMMSZ brünni szervezetének tevékenységéről (2012–2015)

Tisztelt Jelenlévők, kedves Tagtársaim!

Szeretettel köszöntöm a küldöttközgyűlés minden résztvevőjét. Engedjék meg, hogy beszámolómban vázoljam a CSMMSZ brünni szervezete elmúlt három évi tevékenységének legfontosabb mozzanatait.

Vegyük tehát szemügyre, hogy szervezetünknek mennyire sikerült megvalósítania a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége célkitűzéseit:

Egyértelmű sikernek tekintem, hogy a brünni szervezet tagbázisa évek óta stabil, sőt az utóbbi időszakban növekedett.

Városunkban és közvetlen környékén a 2011-es népszámlálás alapján 468 magyar nemzetiségű lakos él. 2014-ben szervezetünk 135 rendes tagot tartott nyilván, közülük 103 fő fizette be tagsági díjat, tehát a Brünnben és környékén élő magyarok körülbelül egynegyedét tekinthetjük tagunknak. Ez a manapság tapasztalt elfoglaltság és bő programkínálat mellett – úgy gondolom – nem rossz eredmény.

Fizető tagjaink többsége, még ha nem is látogatja rendszeresen rendezvényeinket, bizonyára azért támogat bennünket a tagsági díj befizetésével, mert a rendszeres havi meghívók, az internet, újabban a facebook, valamint a Brünni Magyar Futár révén rendszeres tájékoztatást kap a szervezet életéről, és tudja, hogy környezetünk, támogatóink és a médiák pozitívan ítélik meg tevékenységünket.

Szervezőként vagy társszervezőként évente körülbelül 30 kisebb-nagyobb rendezvényt valósítunk meg, az elmúlt 3 év alatt tehát mintegy 90-100 rendezvényről van szó, amelyek felül heti rendszerességgel tartunk klubtalálkozókat is.

Mivel mindet felsorolni a most rendelkezésemre álló időben szinte lehetetlen lenne, engedjék meg, hogy a teljesség igénye nélkül emeljek ki néhány fontos eseményt:

Ápoljuk a városunkban és környékén található magyar vonatkozású emlékeket és emlékhelyeket – rendszeres megemlékezéseket tartunk a magyar jakobinusok és Kazinczy Ferenc

emléktáblájánál, az austerlitzai csatában harcolt székely ezredek telnicei kopjafájánál, ill. a magyar honvédsíroknál a brünni központi temetőben.

Szervezetünk pozitív megítélésében nem kis szerepet játszik az is, hogy a társadalmi javakból nemcsak igényelünk (pályázatok útján), hanem a többségi társadalomnak konkrét programokat nyújtunk, valamint, hogy tolmács-fordítói, közvetítói, konzultációs, stb. szolgáltatásokat biztosítunk.

A cseh-magyar kapcsolatokat kulturális értékeink közvetítésével is ápoljuk, egyrészt az évente megrendezésre kerülő Magyar Kulturális Napokon, másrészt a városi, megyei és országos szintű rendezvényeken, fesztiválokon – mint a Babylonfest – a brünni nemzeti kisebbségek fesztiválja, az Egy városban élünk, Dél-morvaországi kerület nemzeti kisebbségeinek napja vagy a Kuřim városban megrendezett nemzeti kisebbségi nap.

Ezek közül a multikulturális rendezvények közül külön kiemelném a Babylonfestet, a brünni nemzetiségi kisebbségek fesztiválját, amely a Brünn város önkormányzata mellett működő Nemzeti Kisebbségek Bizottsága égisze alatt valósul meg már éve óta. Szervezetünk aktívan részt vesz a fesztivál egyes rendezvényeinek előkészítésében és lebonyolításában, jómagam második éve vagyok ez előkészítő bizottság koordinátora. 2012-ben a rendezvény keretein belül elsőként éppen a magyar nemzeti kisebbség szimbolikus fáját ültettük el Brünnben a Špilberk parkjában, a fesztiválon bemutatott, a brünni kisebbségek életét és szervezeteit bemutató és azóta már többször is kiállított poszterkiállítás pedig szintén a mi műhelyünkben készült.

Rendezvényeinken lehetőséget biztosítunk a brünni és más csehországi magyar művészeknek, valamint amatőr csoportoknak a bemutatkozásra, ezzel is támogtáva őket, növelve ismertségüket és mindezzel közvetítve a kultúrát, értékeinket a többségi társadalom és más kisebbségek képviselői felé. Közreműködőink voltak: Mészáros Antal, Kovařík Anikó és Vojtek János zeneművészek, Štefunková-Szabó Erzsébet festőművész, a brünni Kóris és a prágai Nyitnikék néptáncscsoportok,

valamint az ostravai Csalogányok népdalkórus. Ezúton is köszönjük együttműködésüket!

Az előző évekből kiemelném továbbá a 2012 novemberében Brünnben megrendezett Civil Akadémiát, amelynek házigazdája – közös szervezésben a budapesti Magyar Kollégium Kulturális Egyesülettel – mi voltunk. Hét ország magyar civil szervezeteinek képviselői látogattak el Brünnbe, hogy megismerjék Szövetségünk és a csehországi magyar civil szféra életét. Egy jól sikerült, háromnapos, baráti hangulatú rendezvényen számoltunk be határon túli barátainknak örömeinkről, sikereinkről, de gondjainkról is.

Az elmúlt időszak további fontos eseményei kétségkívül szervezetünk 20 éves jubileumához kötődnek, amelyet 2013-ban a Magyar Kulturális Napok keretein belül ünnepeltünk meg.

A 2013 októberében megtartott ünnepi esten ízelítőt adtunk szervezetünk működéséből az önerőből összeállított kultúrműsorunkkal, tagjaink, gyermekeink és egykori tagjaink közreműködésével. Az estnek máig ható visszhangja van, gazdag képes beszámoló jelent meg róla a Prágai Tükörben, tudósítást közölt róla a Szlovák Televízió magyar adása, a Duna TV és több internetes hírportál is. Az évforduló tiszteletére 2013-ban kiadtuk a Brünni Magyar Futár bővített, ünnepi lapszámát, amelyben összefoglaltuk szervezetünk két évtizedes fennállásának legfontosabb eseményeit.

Kiváló kapcsolatot tartunk fenn testvérszervezeteinkkel határon innen és túl: közülük is szeretném kihangsúlyozni a brünni Kazinczy Ferenc Diákklubot, amellyel 2014 őszén társrendezőként együtt ünnepeltük a klub 45 éves fennállását.

Együttműködünk továbbá a CSMMSZ többi helyi szervezetével, a Csemadok Pozsonyi Városi Választmányával és Pozsonypüspöki Alapszervezetével, a több határon túli magyar aktivistát tömörítő Civil Akadémiával és a többi brünni kisebbséget tömörítő szervezetekkel. Ennek kapcsán szeretném hangsúlyozni, hogy a 2010-2014-es választási ciklusban hivatalos képviselőtünk volt a város Nemzeti Kisebbségek Bizottságában Fazekas Mónika

személyében.

Köszönet illeti támogatóinkat is, mivel az ő anyagi hozzájárulásuk nélkül nehezen tudtuk volna megvalósítani terveinket, kitűzött céljainkat. Ezek: a Cseh Köztársaság Kulturális Minisztériuma, Brünn város önkormányzata, a Dél-Morvaországi Kerületi Hivatal, Magyarország Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériuma, a prágai Rákóczi Alapítvány.

Sokat segítenek továbbá különböző módon: Magyarország Prágai Nagykövetsége,

a Prágai Magyar Intézet, a Csemadok Pozsonyi Városi Választmánya és Pozsonypüspöki Alapszervezete, valamint számos cég és magánszemély.

Végezetül összefoglalva az eddig elmondottakat: szervezetünk stabil, sőt növekvő tagbázissal rendelkezik, kiegyensúlyozott a gazdálkodásunk, változatos programjainkkal sikerül megszólítanunk tagállományunk többféle

rétegét. Fontosnak tartjuk tagjaink, partnereink és támogatóink rendszeres tájékoztatását, a velük való kapcsolatok ápolását.

Mindezzel nemcsak magunkért teszünk, hanem újból és újból kivívjuk környezetünk elismerését és támogatását. Akarhatunk-e ennél többet?

Hisszük, hogy a brünni szervezet eredményei, pozitív megítélése hozzájárul a Szövetség egészének megítéléséhez, és munkánkat annak reményében szeretnénk tovább folytatni, hogy továbbra is hozzájárulhatunk a csehországi magyar társadalmi és kulturális élet gazdagításához.

Fazekas Mónika

elnök CSMMSZ-Brünn

*A CSMMSZ XI. Küldöttközgyűlésén
elhangozott beszámoló szerkesztett
változata.*

A Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége 2015. március 28-án Prágában megtartott XI. Küldöttközgyűlésének határozata

I. A küldöttközgyűlés elfogadta

1. Rákóczi Anna országos elnök beszámolóját;
2. Kokes János, a Prágai Tükör főszerkesztőjének beszámolóját;
3. az alapszervezeti elnökök (Szaló Béla, Fazekas Mónika, Rákóczi Anna, Kulina Ferenc, Pospíšilová Ivetta) beszámolóját;
4. Tomáš Dittrich pénzügyi beszámolóját;
5. Mlejnek Ilona, az országos felügyelő bizottság elnökének beszámolóját.

II. A küldöttközgyűlés jóváhagyta

1. az új országos elnökség összetételét:
Szaló Béla, Szilvássy Katalin, Szabó János (Prága)

Fazekas Mónika, Ambrus Tünde, Detáry Attila (Brünn)

Rákóczi Anna, Bors István, Nagy Sándor (Ostrava)

Kulina Ferenc, Fekete Tibor (Teplíce)

Krívánek László (Pilsen)

Pospíšilová Ivetta (Lovosice)

Turay Erzsébet (Karlovy Vary)

III. A küldöttközgyűlés megválasztotta

1. az új felügyelő bizottság tagjait:

Mlejnek Ilona (Brünn)

Becske Katalin (Prága)

Szabó Szerén (Ostrava)

IV. A küldöttközgyűlés tudomásul vette

1. az új országos elnök megválasztását Rákóczi Anna személyében;
2. az új országos alelnök megválasztását Szaló Béla személyében;
3. a új felügyelő bizottság elnökének megválasztását Mlejnek Ilona személyében.

V. A küldöttközgyűlés megbízta

Az országos elnökséget, mint a CSMMSZ végrehajtó szervét, hogy biztosítsa a jelenleg érvényes, 2003. március 29-én jóváhagyott Alapszabályának a 89/2012 Sb. Számú törvénnyel – Polgári Törvénykönyv –

összhangban történő módosítását, ennek jogással való egyeztetését, a szervezeti egységekben a 2015. évi évváró gyűlések általi jóváhagyását és a törvényben meghatározott határidőben az illetékes állami közigazgatási szervekhez való benyújtását.

Amennyiben a szervezeti egységek valamelyike a módosított Alapszabályt bármi oknál fogva nem hagyja jóvá, rendkívüli küldöttközgyűlést kell összehívni

VI. A küldöttközgyűlés a CSMMSZ tiszteletbeli tagjává választotta Becske Katalint és Csémy Tamást.

Prága, 2015. március 28.

Den národnostních menšin v Kuřimi

Psal se rok 2012, kdy na kuřimské faře v hlavách Otce Adama, starosty Kuřimi Draga Sukalovského, předsedkyně Svazu Maďarů Moniky Fazekas, Mariky Kaiserové a Karla Bořeckého vznikla myšlenka pořádat setkání zdejší národnostní komunity. Slovo dalo slovo a chuť organizovat také neupustila. Tak se stanovilo datum 11. 5. 2013 pro první menšinový, kulinářský zážitek. Pan starosta požádal příslušníky všech menšin žijících v Kuřimi o účast a o příspěvek na místním nádvoří Zámku.

S ohledem na minulost dnes můžeme říct, že nultý ročník měl velmi pozitivní ohlas! Zúčastnili se Poláci v zastoupení místního pana faráře Otce Adama, Makedonci v zastoupení paní Sukalovské a pana starosty Draga Sukalovského, Maďaři pod taktovkou Mariky Kaiserové, Miloše Kováře, Attily Detáryho a manželů Dittelových, Jižní Slované, Ukrajinci, Iráčani. Cílem bylo seznámit majoritní obyvatele s místní menšinou, kdy v dnešní uspěchané době již mnohdy ani vlastní sousedy neznáme. A jak se nejlépe seznámit? No přece jídlem,

hrami, tancem a píšněmi! Každý z nás se připravil tím nejlepším, co ze své krajiny zná: Poláci nachystali bigos – tradiční jídlo ze zelí a masa, Makedonci národní tavče gravče – pečené fazole, Maďaři různé variace kotlíkového guláše. Ukrajinci spousty pomazánek, irácký stánek pana Al Duryho s manželkou nabízel čaje a kávu no a samozřejmě typické rybí a zeleninové variace. O zábavu pro děti se postaraly aktivní členky Svazu Maďarů, Klára Juhász Vass a Beáta Dittelová. Kulturní program vytvořili děti z místních základních škol a hudební skupina Lidava s makedonskými a bulharskými písněmi. Michal Chovanec se svou partnerkou ze souboru Kóris předvedli maďarské a sedmihradské tance za doprovodu hudební skupiny Bicskás z jižního Slovenska.

V květnu dalšího roku se navázalo na úspěšnou předcházející akci – teď již s vyšší účastí hostů i návštěvníků. O toto roční gastronomické osvětlení se postarali Arméni. Přijal pozvání farář z Lanškrouna Zbigniew Czendlik, jehož vtípy rozesmály celé nádvoří, zazpívala žákyně ZŠ s Kuřimi, finalistka Superstar, Arménka Sara. Děti ze základních škol vystoupily s hudebním programem „Letem světem“, v němž zpívaly v jazyce německém, slovenském i řeckém.

O další rok později byl květen 2015 označen již jako „tradiční“. Nechyběly kulinařské speciality, děti, rodiče, babičky, tety a strejdové. Dobroty a vůně se rozšířily po okolí Kuřimi, krásné počasí přálo, takže zatím poslední ročník Dne národnostních menšin přilákal do Kuřimi ještě více návštěvníků. Toho roku se postavil i český stánek s nabídkou utopenců a pampeliškovým medem. Pozvání přijala česká zpěvačka, houslistka, osobnost české alternativní hudební scény, herečka Iva Bittová, obyvatelka Lelekovic a umělci z partnerské polské Niepolomice předvedli národní tance v krojích.

Rok 2016 je před námi. Plány jsou velkolepé. Věříme, že zásluhou již fungujících společenství známých i dosud neznámých nejen menšin žijících v Kuřimi, ale zejména za finanční podpory města a Farnosti, se podaří zorganizovat, uskutečnit a především si vzájemně užít nový, lepší a ještě hezčí sobotní den.

Karel Bořecký

Egyszer volt, hol nem volt...

Minden egyes nap tartogat számunkra valami egyedit és izgalmasat. Számomra ez így van a népmesével és a mesemondással. Gyermekkoromban nagymamám szeretettette meg velem a népmesék varázslatos világát, valamint a mesemondást. Időközben lassan felnöttem, s nem tudtam szabadulni a népmesék csodás birodalmából. Valami rabul ejtett, így egyre tudatosabban kezdtem foglalkozni a mesemondással. Manapság, fiatal mesemondóként gyakran

megfordulok felvidéki és magyarországi rendezvényeken, ám ez az idei novemberi volt az első alkalom, hogy Csehországban, Brünben mesélhettem.

A népmesék eredendően felnötteknek szólnak. Felnöttek mesélnak felnötteknek. Az idők során aztán valaki kitalálta, hogy gyerekeknek kell mesélni, s így kicsit módosítottak, lecsippentettek a történetekből. November 6-ára, azaz péntek estére olyan mesékkel készítettem a

felnőtt meseestre, melyek nem az Áronkáknak, hanem az Áronoknak szólnak. Egy nagyon hangulatos alagsori teremben került sor a mesélésre. Magam sem hittem volna, de megtöltöttük a termet. Őszintén mondom, öröm volt ennek a hallgatóságnak mesélni, hisz nagyon nyitottak voltak a pajzán humorral fűszerezett történeteimre. Megbecsülendő az ilyen lelkes közönség, aki, ha úgy érzi, kuncog és nevet, ha kell, csöndben figyel!

Másnap, vagyis szombat délután a gyerekeké volt a főszerep. Vegyes érzelmek tomboltak bennem, miközben a belvárosban sétálva eljutottunk a mesemondás színhelyére. A

mindennapokban gyakran mesélek gyerekeknek, akár iskolákban vagy óvodákban, de ez volt az első alkalom, hogy kicsit megszeppenve vártam a találkozást az apróságokkal. Nem tudtam, hogy milyen nyelvi kompetenciákkal bírnak a gyerekek, s ennek következtében mennyire tudom őket lekötni, milyen kapcsolatot tudunk kialakítani egymással. Kéméndi, vagyis nyugati palóc nyelvjárásban mesélek, gyakran használok tájszavakat, archaikus kifejezéseket, mely egy kicsit idegen volt a gyerekek számára. A meséket megfűszereztük egy kis játékkal és énekkel, melyben a szülők és egy lendületes tanító néni, Klára volt a segítségemre. Bízom benne, hogy sikerült egy kis vidámságot csempészni a gyerekek lelkébe.

Ezúton szeretném megköszönni a szervezőknek, vagyis a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetségének, valamint a Kazinczy Ferenc Diáklklubnak, hogy ott lehettem és Nektek mesélhettem. Csodálatos élményekkel és tapasztalatokkal gazdagodtam.

Szelezcki Mónika

*Palóc Nívódíjas mesemondó,
Kéménd*

Kurátori beszámoló a Hommage á Esterházy János festmény- és grafikai gyűjtemény megnyitójának alkalmából

Brünn, 2015. november 22.

Tisztelettel üdvözlök minden kedves tárlatlátogatót, a Morvaországban élő magyarjainkat, honfitársamat a Pozsonyi Magyar Galéria Hommage á Esterházy János festmény- és grafikai gyűjteményének mai, brünni megnyitóján.

A Pozsonyi Magyar Galéria – amelyet a Pozsonyi Műterem nevű szabad művészeti társaság tagjai alakítottunk társszervezőinkel 2006-ban a koronázó városban, – indította el 2008-ban kárpát-medencei vándorútjára azt a jelenleg itt látható festmény- és grafikai gyűjteménye egy részét, amely eddig harminckét alkalommal került

bemutatásra Pozsonyban, Kassán, több alkalommal Budapesten, Komáromban, Sopronban, Szombathelyen, Tatabányán, Győrben, Veszprémben, Székesfehérváron, a szlovéniai Lendván, Nagykanizsán, az Órvidéken, a lengyelországi Szczawnicában, Prágában, Léván és sok helyen másutt. Budapesten, Esterházy János szobrának a Gesztenyéskerben való leleplezése alkalmával a XII. kerületi Községi Házban szintén kiállítottuk gyűjteményünket, melyet a tárlatnyitó alkalmával Magyarország elnöke, Áder János is megtekintett, s elismerését fejezte ki a helytálló, magyarságukért kiálló képzőművészek irányába.

A gyűjtemény létrehozása alkalmával a Pozsonyi Műtermek magyar szívű hivatásos képzőművészeiként igen is fontosnak tartottuk azt, hogy a korábbi, számos magyar jellegű hommage kiállításaink mellett egy olyan jeles személyiségnek is emléket állítsunk, aki a Felvidékért, nemzetéért élt, harcolt, s mártírként halt meg. Nem a véletlen műve, hogy Esterházy János életét, mártír sorsát képzőművészek is megfogalmazták alkotásaikon keresztül, hiszen az Esterházyak mindig is jeleskedtek a képzőművészeti élet szervezésének, éltetésének terén, hiszen kastélygalériákat működtettek, s vállalták a tehetséges alkotók mecenatúráját. Pozsonyban például a szervezett képzőművészeti élet 1885-ben indult, amikor gróf Esterházy István, Esterházy János nagypapjának elnöklete mellett megalakult a Képzőművészeti Egylet. S hát az sem a véletlen műve, hogy később gróf Esterházy István unokája, Esterházy János képviselő közbenjárásával 1941-ben megalakult Pozsonyban a Madách könyvesház, s mellette a Madách képtár. Esterházy maga is nagyszerű plein aer festő volt, ami valószínűleg szerves része volt a grófi bontonnak.

De a jó példa öröklődik, hiszen ma a Csemadok Országos választmánya székházának nagytermében működik a fentiekben említett, 2013-ban Esterházy-díjjal kitüntetett Pozsonyi Magyar Galéria, ahol tízéves fennállása óta a galéria zászlaja alatt odahaza, s más helyszíneken közel kilencven kiállítást rendeztünk, mind a hazai, mind az anyaországi, vagy a világ más tájain élő magyar képzőművészeink alkotásaiból. Szintén ez a galéria indította vándorútjára a Szent István Pozsonyban című gyűjteményét, amelyet immár 14 alkalommal mutattunk be a Kárpát-

medence magyarok lakta vidékein.

A galéria eddigi támogatói mellé – a Csemadok, mely a PMG állandó kiállítási terét biztosítja, a Szövetség a Közös Célokért társulás, mely a szervezésben a külföldi kapcsolatok éltetésében jeleskedik – idővel új segítők is társultak. Itt kell megemlíteni a budapesti székhelyű Esterházy János Emlékbizottság és a Rákóczi Szövetség nemes tevékenységét, amelyek a gyűjtemény vándoroltatásában, külföldi népszerűsítésében vállalnak évek óta jelentős szerepet.

Akkor, amikor felkéréses alapon képzőművészeket szólítottam meg annak jegyében, hogy alkotásaikkal járuljanak hozzá Esterházy János emlékének éltetéséhez, céloom az volt, hogy csakis tiszta múltú, magyar szívű, nem megalkuvó hivatásos képzőművészeket szólítsak meg, akik műveiken keresztül egyben emlékeznek a gyilkos kommunizmus azon áldozataira is, akik másként gondolkodóként kiálltak hitük, nézeteik mellett – a legzordabb időkben is.

Nagy József, a szlovákiai képzőművészeti élet egyik legjelentősebb tagja, aki nemrég hagyta el sorainkat, ma már szinte történelmi értékű pasztelokkal, kolloráit rajzokkal gazdagította gyűjteményünket. Az Összeborulók című műve az 1945 utáni magyarságunk tanácstalanságáról, kiszolgáltatottságáról ad tanubizonyosságot. A Kakukkfióka című grandiózusan kiképzett grafikai munkája Felvidék azon házainak, évszázadok folyamán kialakított családi fészkeinek sorsáról ad tanubizonyosságot, melyeket a kitelepített magyarok hagytak el – persze nem önszántukból – így ezek az otthonok idegenek által elfoglalt-ügynevezett kakukkfészkekké váltak. Az Alfa és Omegák című alkotása, Esterházy

portréja arról szól, miként semmisítik meg az Alfát, az óvó, segítő embermentőt, az Omegák, vagyis az éppenregnáló hatalom. Nagy József 86 éves korában kollázs formájában rajzolta meg a magyarsága miatt megalázott és meghurcolt Malina Hedvig szenvedéstörténetét, mely művet alkotójának halála után is rendszeresen kiállítjuk a Pozsonyi Műtermek csoportos tárlatain.

A Pozsonyban élő, érsekújvári származású Jaksics Ferenc az anyaországban is nagy hírű könyvillusztrátor, grafikus a Könycsépp Esterházyért, a Portré szívvel, Keresztény erkölcs című alkotásait mutatjuk itt be.

Nagy Zoltán illusztrátor-festőművész megalkotta Eszterházy János portréjának eddigi legbrilliansabb ceruzarajzát. Ennek negatívját találhatják meg leporellóinkon. Ő számos magyar író, költő könyvét illusztrálta. Ide is elhoztuk a Rács mögött című pasztelleit, de az Erőszak című alkotása is jelen van, ami egyben korunk, a nagyvilág állapotát is tükrözi.

Én patinált ánszámblázsaimat hoztam el erre a tárlatra. Az áldozó áldozat című táblakép nemcsak Esterházy Jánosnak állít emléket, de azoknak a papjainknak, honfitársainknak is, akik szintén a kommunista börtönök áldozataivá váltak. Az Emléktábla besűgők és csatlósai figyelembe című alkotás arról a korról árulkodik, amikor bűn volt a tisztesség, amikor az internacionalizmus jegyében a nemzetáruló volt a példakép.

Kocsis Ernő Fal című képe, Simon M. Veronika élethű portréja, Bangó Miklós Korpusza, Csótó László Profán Körmenet

című alkotása, Lőrincz Zsuzsa grafikái, szobrai mind-mind arról árulkodnak, hogy az itt kiállító művészek a szívükkel festettek, rajzoltak, alkottak, hiszen nem valami ellen – ahogyan ez láthatjuk a vadliberalizmus, a szabadlelkűség, a gátlástalanság bugyiraiban fetrengő úgynevezett globalista, mindig is a botrányra hajazó, mást, másokat sértő művészek tevékenysége révén, hanem valami mellett, vagyis nemzetünk, hitünk és példaképeink mellett álltak, állunk ki.

A Pozsonyi Műtermek csoport alapító tagjaként, egyben kurátoraként is elmondhatom, hogy az elmúlt évtizedekben ez volt az egyetlen olyan képzőművészeti csoportosulás, amely teljes mellszélességében felvállalta nemzeti, nemzetiségi hovatartozását, s emlékező kiállítások keretén belül a lehető legszélesebb spektrumban igyekeztünk alkotásainkkal jó ügyet szolgálni. Emellett persze mindannyian szabadon követtük, s követjük a saját magunk megszabta művészeti krédónk irányvonalát, legyen szó a hagyományos alkotói stílusokról vagy akár az avantgárd, s más elvont művészi megnyilvánulásokról. Ezen a kiállításon is megfigyelhetők, hány alkotói módszerrel is lehet egy portrét megalkotni. Példaként felhozva találunk itt foto-realistikusan megfestett Esterházy-portrét, de dróthálóból kiképzett portrét is. Vagyis a gyűjtemény koncepciója a sokszínűség, a teljes alkotói szabadság reprezentálása.

A falakon látható alkotások Esterházy János helytállását, emberségét tükrözve emlékezőre kell, hogy szállítsanak mindannyiunkat. Mi, képzőművészek is ezt az üzenetet hoztuk el ide Brünnebe, s alkotásainkon keresztül is a befogadó emlékezhet a mártírra, Esterházy Jánosra, akinek emlékét örökké a szívünkben hordjuk.

A kiállítást ezennel megnyitom, s mindannyiuknak kellemes, tartalmas tárlatnézést kívánok.

Kalita Gábor

a Pozsonyi Magyar Galéria művészeti vezetője, a Hommage á Esterházy János festmény- és grafikai gyűjtemény kurátora

Magyarok nyomában Csehországban

1. rész: Morvaország

FILM

Kisebbségben élve, személyes és társadalmi kötődéseink révén kisebb-nagyobb mértékben mindannyian hozzájárulunk a cseh-magyar kapcsolatok alakulásához. Egyéni felelőségünk abban áll, hogy viselkedésünkkel, nézeteinkkel, életpályánkkal miképp befolyásoljuk a körülöttünk élő többség magyarokról alkotott képét.

A rendszerváltozás után világossá vált, hogy közösségként a személyesnél jóval nagyobb szerepet játszhatunk a két nép kapcsolatának alakításában, s ezért nem véletlen, hogy a CSMMSZ célkitűzései között a cseh-magyar kapcsolatok ápolása és fejlesztése előkelő helyet foglal el. Visszatekintve a szövetség elmúlt 25 évére igazán nincs miért szégyenkezniünk – gyarapítottuk és ápoljuk a magyar vonatkozású történelmi és kulturális emlékeket, kulturális rendezvényeink jelentős részéről pedig elmondhatjuk, hogy nemcsak nekünk szólnak, hanem a körülöttünk élő többségnek is.

Az elmúlt 25 év alatt feltérképezett magyar vonatkozású történelmi és kulturális emlékekről olvasóink a Prágai Tükörben és a Brünni Magyar Futárban olvashattak. Ezen felül a CSMMSZ Brünni szervezete az idén arra vállalkott, hogy a legjelentősebb magyar nyomok egy részét rövidfilm formájában mutatja be. Zsánerénél fogva a rövidfilm nem törekedhet teljességre, s ezért az alkotók az első részben szűkebb házuk

táját választották, mégpedig Dél-Morvaország öt helyszínét.

A forgatócsoport Brünnből indult, s első állomása a Tišnov melletti Předklášteří, ahol felkerestük az Árpád-házi Konstancia nevéhez fűződő 13. századi ciszterci kolostort, s annak páratlan szépségű kapuját, a Porta Coeli-t. Onnét Olmützbe vezet az út, ahol a legjelentősebb magyar kapocs Hunyadi Mátyás, akit a 15. században itt koronáztak cseh királlyá. A további állomás Vanovice, ahol a reformkorban itt szolgálatot teljesített magyar protestáns lelkészek szerepével és hagyatékával ismerkedünk meg.

Brünnbe visszatérve felkeressük a habsburg birodalom hírhedt fegyházát, a Spilberket, ahol a 18. század végén Kazinczy Ferencet és további tizenenny magyar jakobinust tartottak fogva. Végül a Morva-karsztvidék peremén frekvő Blanskóban meglátogatjuk Szent Márton lábnyomát, és megtudjuk, miért került be a blanskói Szent Márton-templom is a magyar nyomok közé.

A Brünniek rövidfilmje kétnyelvű, és a Rákóczi Alapítvány támogatásával jött létre. Mint fentebb jeleztük, az fekeresett öt hely csak egy töredéke a Csehország területén található magyar nyomoknak. Reméljük, a film követendő példaként fog szolgálni, és sokkal több emléket fogunk tudni ilyen formában bemutatni.

Detáry Attila

A 2015-ös

▼ FEBRUÁR

Február 5., Brünn, Régi városháza
Kisgyermekes szülők találkozója
 Ötletbörze és a gyermekfoglalkozások éves
 tervének előkészítése.

Február 5., Brünn, Régi városháza
**Előadás: Hogyan lettek a nők diplomás
 gyógyítók?**
 Ambrus Tünde gyógyszerész előadása.

Február 20-21., Prágai Magyar Intézet
**Ünnepi est a Cseh- és Morvaországi
 Magyarok Szövetsége megalakulásának 25.
 évfordulója alkalmából**
24. Prágai Magyar Bál

▼ MÁRCIUS

Március 6., Brünn, Régi városháza
**A CSMMSZ brünni szervezetének évről-
 évről tagügyi gyűlése**

Március 8., Brünn, Régi városháza
„Tíz gomb” – gyermekfoglalkozás
 A foglalkozást vezették: **Juhász Vass Klára**
 és **Dittel Beáta**.

Március 13., Magyarország Prágai
 Nagykövetsége
Ünnepi fogadás
 A csehországi magyar szervezetek
 képviselőinek találkozója nemzeti ünnepünk
 alkalmából.

Március 15., Brünn, Špilberk
**Ünnepi megemlékezés és koszorúzás a
 magyar jakobinusok emléktáblájánál**
Társrendező: Kazinczy Ferenc Diákklub

Március 15., Brünn, Régi városháza
**Pogány Péter: Volt egyszer egy Felvidék –
 könyvbemutató**

Március 21., Brünn, Régi városháza
Magyar nyelvű református istentisztelet
 Igét hirdetett: Éles György református
 lelkipásztor (Prága).

Március 28., Prágai Magyar Intézet

**A Cseh- és Morvaországi Magyarok
 Szövetsége XI. Küldöttközgyűlése**

Április 8., Brünn, Régi városháza
**Előadás: "Sokat munkált, csüggedetlen
 lélek" – Kazinczy Ferenc emlékezete**
 Nyíri Péter irodalomtörténész, a Magyar
 Nyelv Múzeumának vezetője előadása.
Társrendező: Kazinczy Ferenc Diákklub

Április 12., Brünn, Régi városháza
"Lepkefogó" – gyermekfoglalkozás
 A foglalkozást vezették: **Mikša Nagy Anita** és
Černošek Krisztina.

Április 14., Brünn, Régi városháza
Filmklub: Esti Kornél csodálatos utazása
Társrendező: Kazinczy Ferenc Diákklub

Április 28., Brünn, Régi városháza
**„Elvarázsolódás Weöres Sándor
 versvilágában” – előadás és interaktív
 irodalmi műhely**
 Dr. H. Tóth István nyelvész, egyetemi docens
 előadása.

Április 29., Brünn, az Irgalmas Rend konventje
„A bécsi klasszikusok hármascillaga”
 Vojtek János zongoraművész és a Sokol Brno
 szimfonikus zenekara koncertje.

Május 15., Brünn, Rusty Nail Club
**Gazdag József: „Egy futballfüggő
 naplójából” – könyvbemutató**
Társrendező: Kazinczy Ferenc Diákklub

Május 19., Brünn, Stará pekárna
Rozina Pátkai Bossa Nova trio – jazz koncert
Társrendező: Agentura Art

Május 24., Brünn, Lužánky park
Nemzetiségek Napja
 Az egész napos programban a CSMMSZ-t az
 ostravai Csalogányok éneklőcsoport
 képviselte.
*Rendező: Dél-morvaországi Kerület –
 Nemzeti Kisebbségek Tanácsa*

▼ ÁPRILIS

▼ MÁJUS

év eseménynaptára

Május 30., Kuřim, kastélyudvar
Nemzeti Kisebbségek Napja Kuřimban
 Rendezők: Kuřim város, kuřimi római katolikus plébánia

JULIUS
 ▼ Június 8–14., Pozsony
„Több mint szomszéd” – Magyar Kulturális Hét Pozsonyban
 Rendezők: Magyarország Pozsonyi Nagykövetsége és a Pozsonyi Magyar Intézet
 Társrendező: CSMMSZ-Brünn

Augusztus 28–30., Kouty
A CSMMSZ 17. Művelődési Tábora

SZEPTEMBER
 ▼ Szeptember 15–19., Brünn, Lužánky park / J. Mahen Könyvtár / Régi városháza / Moravské nám.
BABYLONFEST – a brünni nemzeti kisebbségek fesztiválja
 Nemzetek fája – a lengyel és az ukrán kisebbség fáinak elültetése
 A nyelv változásai – irodalmi műhely a II. világháború befejezése 70. évfordulója tiszteletére
 A Pollonus Jazz Band és Aliaksander Yasinski harmonikaművész koncertje
 A zene változásai – ünnepi koncert
 Babilon a Špilberk alatt – szabadtéri folklórműsor, gasztronómiai bemutató
 Rendező: Brünn város önkormányzata – Nemzeti Kisebbségek Bizottsága és a nemzetiségek szervezetei

OKTÓBER
 ▼ Október 3., Brünn, Régi városháza
Magyar nyelvű református istentisztelet
 Igét hirdetett: Éles György református lekipásztor (Prága).

Október 12., Pozsony, Ružinovi Művelődési ház
A Pozsonyi Városi Kulturális Napok megnyitója, színházlátogatás
 Thália Színház (Kassa): Nebántsvirág

MAGYAR KULTURÁLIS NAPOK 2015

Október 16., Brünn, Trojka kávéház
Theater Mucsa – színházi előadás a Nánai Színjátszókör előadásában.
Kalotaszegi táncház a Bicskás zenekar, Józsa Zoltán és Bánki Zsuzsanna közreműködésével.
 Társrendező: Kazinczy Ferenc Diákklub

Október 24., Brünn, Szent Mihály-templom / Špilberk
Magyar nyelvű szentmise
Ünnepi megemlékezés a magyar jakobinusok emléktáblájánál
 Társrendező: Csemadok Pozsonypüspöki ASZ

Október 27., Brünn, az Irgalmas Rend konventje
Fiatalok és a még fiatalabbak – komolyzenei koncert
 Közreműködtek: Joel Hána és a Sokol Brno I szimfonikus zenekara, Vojtek János, Jan Čmejla és Boros Mihály.

November 1., Brünn, Központi Temető / Telnice
Megemlékezés a halottak napja alkalmából

November 6., Brünn, Café Falk
„János Vitéz, Malac Julcsa, vagy amit akartok...”
 János Vitéz – filmvevítés és Szeleccki Mónika Palóc Nívódíjas mesemondó estje.

November 7., Brünn, Régi városháza
Palóc mesedélután gyerekeknek
 Közreműködött: Szeleccki Mónika Palóc Nívódíjas mesemondó.

November 21., Brünn, Hotel Kozák
„Járd ki lábam, járd ki most!” – a Magyar Kulturális Napok Gálaestje
 Közreműködtek: a mosonmagyaróvári Óvári Gazdász Néptánc Együttes, a Bicskás zenekar és a MáMa Tánc&Vocal Band

NOVEMBER

November 22., Brünn, Régi városháza
**A Hommage á Esterházy János c.
vándorkiállítás megnyitója**
Vendég: Kalita Gábor, a kiállítás kurátora
Társrendező: Pozsonyi Magyar Galéria

December 10-13., Horvátország
XIV. Civil Akadémia
Kárpát-medencei magyar civil szervezetek
képviselőinek találkozója, ahol a CSMMSZ-t
Fazekas Mónika képviselte.

Babylonfest 2015

70 éve ért véget a II. világháború

1945 az egész emberiség számára fordulópontot jelentett. Lezárult a történelem egy véres korszaka, számtalan áldozatot hagyva maga után, akik között rengeteg magyar író és költő is volt.

A háború éveiben számtalan kiváló művész vált a fasizmus áldozatává. A legismertebbek közülük Rejtő Jenő, a rendkívül termékeny ponyvaíró, és Radnóti Miklós, az egyik legnagyobb magyar költő, akinek emlékét az észak-csehországi Liberec városában állított emléktábla is őrzi.

Szerb Antal, a kiváló író és művészettörténész 43 évesen, 1945 januárjában hunyt el, olyan klasszikusokat hagyva maga után, mint az *Utazás és holdvilág* és a *Pendragon-legenda* című regények.

Ezek a szerzők mind a munkaszolgálatban haltak meg. Nobel-díjas írónk, Kertész Imre

Rok 1945 znamenal obrat v životě celého lidstva – skončila krvavá kapitola dějin, která zmařila bezpočet lidských životů. Oběti fašismu se stalo mnoho maďarských umělců, spisovatelů a básníků. Mezi nejznámější z nich patří nejpłodnější tvůrce rodokapsů Jenő Rejtő, stejně jako jeden z největších maďarských básníků Miklós Radnóti, který před válkou studoval v Liberci a jehož tamější pobyt připomíná pamětní deska na střední průmyslové škole textilní. Další osobností, která se stala obětí nucených prací byl i vynikající spisovatel a historik umění Antal Szerb.

Spisovatel Imre Kertész jako mladík přežil koncentrační tábor a později svoje zážitky popsal ve své knize *Člověk bez osudu* oceněné Nobelovou cenou. Dílo bylo

szerencsésebb volt náluk: túlélte Auschwitzet, és évtizedekkel később megírta a láger borzalmairól szóló *Sorsfalanságot*. A könyvet 27 nyelvre fordították le, adaptációjából film is készült.

A magyar groteszk megteremtője, a munkaszolgálatot megjárt Orkény István szintén túlélte a háborút. Ő a *Tóték* c. abszurd drámában idézte meg az 1940-es évek vidéki Magyarországanak bizakodó, de többnyire nyomasztó hangulatát.

Híres költőnk, Szabó Lőrinc 1945-ben kezdte el írni *Tücsökzene* c. nagyszabású önéletrajzi művét. Mivel nem utasította vissza a katonai szolgálatot, a háború utáni felelősségre vonás nem kerülte el őt sem, és egy időre ki is szorult az irodalmi közéletből.

Márai Sándor, a polgári irodalom képviselője a vidéki Magyarországon vészelté át a háború végét. Hiába üdvözölte azonban a régi rend bukását, hamar meglátta a bolsevizmus valódi arcát, ezért néhány évvel később családjával nyugatra emigrált.

1945 kétségtelenül sorsforduló volt azon szerencsések életében, akik megérték és túléltek. Az áldozatok emléke pedig sosem halványul.

70 let od ukončení II. světové války

vydané 27 jazycích, česky vyšlo v roce 2003 a bylo také zfilmováno.

Mezi přeživší patří i mistr grotesky István Orkény, jehož absurdní drama *Rodina Tóthů* líčí atmosféru maďarského venkova roku 1940. U nás je Orkény známý hlavně díky dramatu *Kočičí hra* s nezapomenutelnou Danou Medřickou.

Válka poznamenala i život a tvorbu slavného básníka Lőrince Szabóa. Kvůli vojenské službě během války byl perzekuován a nemohl dlouho publikovat.

Spisovatel evropského významu Sándor Márai, který přežil válku na maďarském venkově, zpočátku naštěně vítal pád starého řádu, avšak brzy odhalil skutečnou tvář bolševizmu a o několik let později emigroval na západ.

Rok 1945 byl bezesporu osudovým obratem pro ty, kteří válku přežili. Naším úkolem je však zachovat i díla a odkaz těch, kterým to osud nedopřál.

Ivan Blatný: Místa

*Místa, která jsme opustili, žijí dál.
 Kuň kluše, dítě křičí, matka otvírá dveře:
 "Tady to není, tady to není, tak nevím,
 kam to přišlo." Hledají.
 Hledají něco, pobíhají po bytě.
 Hledají místa, která jsme opustili, hledají
 místa, kde jsme kdysi byli.
 Spěchají k nádraží a pomyslí si: Dům.
 Dům zůstal.
 Kam odjíždějí?
 Na pohřeb sestry. Navždy. Za synem.
 Stařenka zůstává. Stařenku neberou s
 sebou.
 Nechají doma hvězdat Meluzínu.
 Hodiny neberou s sebou.
 Hodiny bijí v prázdném pokoji.*

Ivan Blatný: Helyek

*A helyek, melyeket elhagytunk,
 tovább élnek.
 A ló vágta, a gyermek sír, az anya
 ajtókat nyitogat:
 „Nem találok, nem találok, nem
 tudom,
 hova tűnhetett.” Keresnek.
 Keresnek valamit, rohangálnak a
 lakásban.
 Keresik az egykor elhagyott helyeket,
 keresik a helyeket,
 ahol egykor éltek.
 Sietnek az állomásra, és eszükbe jut: A
 ház.
 A ház ott maradt.
 Hova utaznak?
 Testvértemetésre. Örökre. Fiukhoz.
 A nénike marad. A nénikét nem viszik
 el.
 Otthon hagyják rikoltozni a
 Halálmadarat.
 A fallórát nem viszik el.
 Falióra perceg az üres szobában.*

Készítették:

Detáry Attila, Fodor Zsófia, Navrátil Klára, Tárnok Gábor

Az összeállítás és a versfordítás a brünni nemzeti kisebbségek fesztiválja, a 2015. évi Babylonfest keretén belül szervezett „Proměny jazyka” c. irodalmi műhelyben történő bemutatásra készült.

Literární přehled a překlad básně vznikly jako prezentační materiál pro literární dílnu „Proměny jazyka”, pořádanou v rámci Babylonfestu, festivalu brněnských národnostních menšin v roce 2015.

2015 – NEMZETKÖZI SEMMELWEIS EMLÉKÉV

Semmelweis Ignác élettörténete

(1818–1865)

Semmelweis Ignác Fülöp 1818. július 1-jén született a Meindl házban (Budapest, Apród utca 1-3.) a Hintz származású Semmelweis József fűszer-kiskereskedő és a sváb Müller Terézia gyermekeként. 1823-ban a család átköltözik az Apród utca 6-ba, ahol Semmelweis József továbbra is Fehér Elefánt nevű fűszerboltját vezeti. Semmelweis Ignác a várbeli római katolikus Egyetemi Gimnáziumban 1829-ben kezdi meg tanulmányait.

Miután 1835-ben befejezi a gimnáziumot, beiratkozik a Pesti Tudományegyetem kétéves bölcsészeti kurzusára. Apja akaratának engedelmeskedve 1837-ben jelentkezik a Bécsi Egyetem Jogi Karára, azonban még ebben az évben átiratkozik az Orvosi Karra. Egy év múlva visszatér Pest-Budára a Pesti Tudományegyetem Orvosi Karára, majd 1840-ben újra a Bécsi Egyetem Orvosi Karára kezd járni. 1844-ben orvosdoktori diplomát szerez Bécsben botanikai doktori értekezésével: „Tractatus de Vita Plantarum”, majd szintén ebben az évben sebész-, és szülészmesteri oklevelet is szerez.

Diplomája megszerzése után is látogatja Skoda belgyógyászati előadásait, és Karl von Rokitsansky boncolási gyakorlatait és patológiai előadásait. Megpályázza a tanársegédi állást Klein professzor Szülészeti Klinikáján az Allgemeines Krankenhaus-ban, amelyet 1846-ban el is nyer. Néhány hónappal később Breit orvostanár, akinek helyére korábban Semmelweiset felvették, visszatér, és Semmelweis elveszti állását. Angol nyelvórákat vesz, és az Írországba (Dublin) távozás gondolata foglalkoztatja. Két év múlva visszahelyezik állásába, mivel Breit a Tübingeni Egyetem szülészeti tanfélékének élére kerül. 1847 márciusában Velencébe utazik pihenni, amikor is Bécsben meghal barátja, Kolletschka, a kórbonctan tanára. Semmelweis visszatérte után megnézi Kolletschka boncolásának jegyzőkönyvét. Rájön, hogy az a betegség, amely Kolletschka halálát okozta és az, amelyet gyermekági láz néven ismernek, azonos. Felismeri, hogy a gyermekági lázat az orvosok okozták azzal, hogy boncolás után kézfertőtlenítés nélkül mentek át a

szülészeti osztályra, és ott fertőtlenítetlen kézzel vizsgálták a várandós nőket. Világossá válik számára, hogy ez volt az oka annak, hogy a pusztán bábák és bábanövendékek által kezelt várandós nők körében sokkal ritkább jelenség volt a gyermekági láz, mint az orvosok és orvostanhallgatók által is kezelték között. Több vegyszer kipróbálása után 1847 tavaszán a klórmentet választja fertőtlenítőszernek. Kötelezi az orvosokat, az orvostanhallgatókat és az ápolószemélyzetet a szülészeti osztályokra történő belépés előtti klóros kézmosásra, októbertől pedig kötelezővé teszi az egyes betegek vizsgálata közötti klóros kézmosást is. A gyermekági lázban elhaltak aránya az orvosok szülészeti osztályán kisebb lesz, mint a bábákén.

1848 tavaszán Semmelweis több társával együtt tagja lesz a bécsi forradalmi Nemzeti Gárdának. Semmelweis tanársegédi megbízatása az Allgemeines Krankenhaus-ban 1849. március 20-án lejár. Még februárban egyetemi magántanárságért folyamodik kérve, hogy hullákon és "fantom"-okon demonstrálhasson. Rokitsansky elnöklelte mellett 1850. március 15-én előadást tart a bécsi Orvosegyesületben a gyermekági lázról. Májusban ismét egyetemi magántanárságért folyamodik immár abba is beleegyezve, hogy a "hullakérdés rendezéséig" csak bábón oktathat.

Október 10-én kinevezik egyetemi magántanárrá azzal a megszorítással, hogy a demonstrációit és a gyakorlatokat bábón kell végeznie. Öt nappal később váratlanul elhagyja Bécsét és visszatér Pestre. 1851-ben fizetés nélküli tiszteletbeli főorvosként átveszi a Rókus-kórház szülészeti osztályát. 1855-ben a pesti egyetemen kinevezik az elméleti és gyakorlati szülészeti tanárává. Eközben Klein halálával megüresedik a bécsi szülészeti tanszék igazgatói széke, de Semmelweiset nem jelölik. Két év múlva a zürichi egyetem meghívja tanárnak, de a meghívást visszautasítja. Barátja, Markusovszky Lajos biztatására megkezdi szakirodalmi tevékenységét a gyermekági lázról az ez évben induló és Markusovszky

által szerkesztett Orvosi Hetilapban. Hat év után leköszön a Rókus-kórház szülészeti osztályának éléről. Munkásságával 0,85%-ra szorította le a kórházban gyermekágyi láz következtében elhaltak arányát.

Házasságot köt Weidenhofer Máriával. Később összesen öt gyerekük született, de közülük csak három érte meg a felnőttkort, és csak egynek maradtak utódai. 1860-ban megjelenik német nyelvű könyve: Die Aetiologie, der Begriff und die Prophylaxis

des Kindbettfiebers (A gyermekágyi láz kóroktana, fogalma és megelőzése). Ezután 1861-ben illetve 1862-ben megjelenik az első és második nyílt levele németül. 1865. júliusában magatartásában az elmezavar jelei mutatkoznak és július 31-én a bécsi elmeegógyintézetbe zárják, ahol augusztus 13-án meghal. A boncolási jegyzőkönyv és a csontmaradványokon 1963-64-ben végzett kórbonctani és radiológiai vizsgálat szerint Semmelweis a jobb kezén kialakult subacut csontvelőgyulladásból támadt szepsziszben halt meg, abban a befegségben tehát, amelynek körülményét felfedezte.

Nemcsak mint szülészorvos, hanem mint sebész is kiváló tevékenységet folytatott, így hazánkban elsőként végzett petefészek-műtétet és másodiknak császármetszést. Hamvait felesége 1891-ben Budapestre hozatta családjának sírboltjába. 1965-ben új sírba helyezték szülőházának udvarában, mely jelenleg a Semmelweis Orvostörténeti Múzeumnak ad helyet. A Semmelweis Egyetem 1969-ben vette fel egykori tanárának, Semmelweis Ignácnak a nevét egy hosszú folyamat eredményeként.

Semmelweis Ignác gyermekágyi lázzal kapcsolatos felfedezéseinek 1847 és 1861 között nyomtatott formában megjelent egyes dokumentumait 2013-ban az UNESCO világemlékezet részévé nyilvánították. Az UNESCO Általános Konferenciája a Magyar UNESCO Bizottság javaslatára Semmelweis Ignác halálának 150. évfordulóját is felvette a megünneplésre méltó évfordulók közé.

Forrás: www.semmelweis.hu

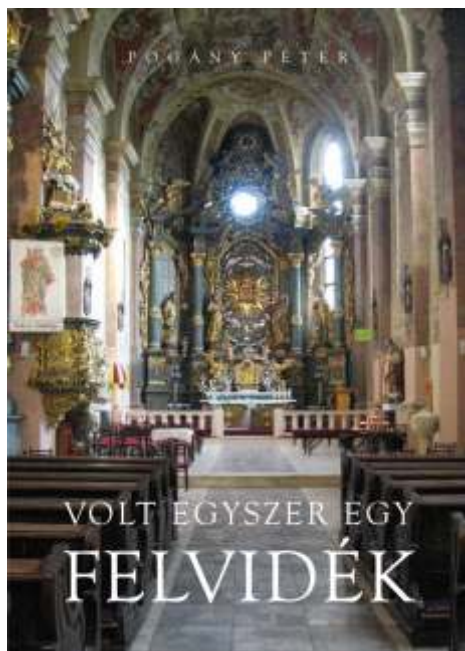
370 éve...

... 1645 májusa és augusztusa között, a harmincéves háború (1618-1648) utolsó szakaszában Brünn az európai történelmi események fontos színhelyévé vált. A Lennart Torstenson tábornok vezette svéd hadsereg május 3-án kezdte meg a város ostromát. A brünni védők Jean Louis Raduit de Souches városparancsnok, Georg Jacob Ogilvy, a Špilberk várparancsnoka és Martin Štředa (Štredonius) jezsuita kollégiumi rektor helytállásának köszönhetően sikeresen védték meg a várost tizennyolcszoros túlerővel szemben. A svédek utolsó, augusztus 15-i támadásához kötődik a Petrovon a mai napig is 11 órák megszólaló déli harangszó hagyománya. Brünn 1645. évi ostromának magyar vonatkozása is van: a harcokban a svéd-francia szövetség oldalán, a svédek seregét erősítve I. Rákóczi György erdélyi fejedelem csapatai is bekapcsolódtak, a megegyezést keresve azonban rövid idő elteltével visszavonultak, és még ugyanazon évben Linzben békét kötöttek a Habsburg-házi III. Ferdinánd magyar királlyal.

Volt egyszer egy Felvidék

2015. március 15-én a hagyományos ünnepi programok mellett körünkbe látogatott Pogány Péter a *Volt egyszer egy Felvidék* című könyv bemutatójára. Pogány Péter érsekújvári születésű fiatal vegyészmérnök, aki egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, posztgraduális tanulmányait pedig a franciaországi Saclay-ben és a németországi Karlsruheben. Könyve több mint egy útikalauz: belőle Szlovákia érdekes tájait, kulturális-szociológiai vonatkozásait, az ott élt neves személyeket is megismerhetjük. A részletes ismertető helyett egy történet álljon itt a könyvből a híres festőművész Szinyei Merse Pál családi hátteréről.

Szinyei Merse Pál a szinyeújfalusi (Chminianska Nová Ves) kastélyban született Szinyei Merse Félix és Jekelfalussy Valéria fiaként. 1856-tól Eperjesen tanult, majd Nagyváradon. Eperjesen osztálytársaival egy politikai tüntetésen megkergette a szlovák tanári kar egy részét, ezért eltanácsolták. Nagyváradon tanulmányai során már kitűnt képzőművészeti tehetsége, ezért az iskola befejezése után 1864-től festészetet tanult Münchenben. Kiváló mesterei voltak ott (többek között a magyar származású Wagner Sándor is tanította), és végül sikerült Karl von Piloty osztályába kerülnie. Több, később neves német festővel ismerkedett meg. Egy 1869-es festészeti kiállításon francia nyelvtudása miatt ő lett a tolmácsa Gustave Courbetnek. 1869-ben egy tanulmányút miatt otthagyta az akadémiát, majd hamarosan édesapja betegeskedése miatt hazatért a család birtokainak kezelése céljából. 1872-ben ismerősei unszolására visszatért Münchenbe, ahol sok időt töltött el barátjával, a korompai származású

Guldenfingen Gyulával. 1872-ben a legendás szépségű löcsei Probstner lányok gyámjukat, Guldenfingen Gyulát, látogatták meg és Szinyeinek is vittek ellátmányt otthonról. A fiatalabb igencsak karakán jellemű Probstner lánynak, Zsófiának, megtetszett Szinyei Merse Pál, amit egy kacérkodó kijelentéssel Szinyei tudtára is adott. Szinyei szülei azonban nem voltak elragadtatva egy tőlük alacsonyabb rangú Probstner lánytól. Ráadásul a Probstner lányok örökségük miatt bajba kerültek. Apai végrendeletüket a rokonok megtámadták, ezért Probstner Mária férjhez ment Guldenfingen Gyulához, hogy így meg tudják tartani a vagyon. Szinyei és Probstner Zsófia végül a Szinyei szülők akarata ellenére és részvétele nélkül 1873. október 15-én barátjuknál, Guldenfingen Gyulánál, összeházasodtak. Hat gyermekük született (3 még gyermekként 1881-1882 között, torokgyíkban halt meg), házasságuk eleinte boldog volt. Erről a kezdeti idillről

tanúskodik Szinyei *Lilaruhás nő* című festménye is (1874), melyen feleségét örökítette meg. Barátjuk, Guldenfingen is ígéretes festőtehetség volt, csak sajnálatos módon egész életében mások életét szervezte: a Probstner lányok vagyonáért harcolt, majd pedig a félárva mostohaöccsét nevelte, közben pedig a folyton pesszimista Szinyeit is biztatta. Guldenfingen és Probstner Mária házassága 8 évig tartott, és végül Probstner Mária, Guldenfingen mostohaöccsével, a tőle egy évvel fiatalabb Szirmay Alfréddel házasodott újra. Közben Szinyei úgy érezte, hogy 3 gyermeke halála miatt el kell költöznie a családi birtokokról, így 1882-ben családostul Bécsbe költözött. Itt hamarosan kiállítása nyílt, melyre azonban a kritika elmarasztaló hangnemben reagált. Bécsből való visszatérése után a rossz kritika és a magánéleti problémák miatt nem akart festeni. Időközben Guldenfingen öccse örökségének védelme miatt párbajba keveredett és lelőtte Luzsénszky grófot, aki Szirmay Alfréd birtokaira szeretne volna rátenni a kezét. Ez volt Magyarország utolsó pisztolypárbaja 1881-ben az Eperjes melletti Cemétefürdőn (Cemjata). Guldenfingen ezért a tettéért fél év börtönbüntetést kapott (1884). Guldenfingen levelet küldött Probstner Zsófiának, melyben arra kéri, hogy próbálja rábírní Szinyeit, hogy kezdjen el ismét festeni, hiszen Pesten a kortárs magyar festők legjobbjai között tartották őt számon. Figyelmeztette, hogy Szinyeinek hajlama van a letargiára, és attól, hogy egy kiállítása a kritika nem mondott jó

véleményt róla, még nem történt semmi. Szinyei hajlamos eldobni mindent, a sok kitüntetés ellenére, amelyet nemzetközi zsűritől és festő barátaitól kapott. Barátai is azt hitték, hogy a nagy művész meghalt Szinyeiben, mert már nem alkotott. Guldenfingen börtönből való kiszabadulása után pereit lassan elveszítette. Megmaradt birtokát azonban sikerült felvirágoztatnia, közben készített még pár festményt, nagyrészt csak vázlatokat. A keménykötésű Probstner Zsófia közben megelégette Szinyei önsajnálatát, és 1887-ben elhagyta Szinyeit. Probstner Zsófia két lányával átköltözött a szomszédos Fricsre (Fričovce), Ghillányi Imréhez, akitől további öt gyermeke születik. A festő Félix nevű fiával maga marad a jernyei birtokon (Jarovnice, Szinyeújfaltól 8 km-re található település). A eperjesi Zemplényi Tivadar barátai javaslatára a festő birtokán kezd festeni, és Szinyei az ő hatására végül visszatér a festészethez. Az 1900-as évek meghozzák számára a szakmai sikert, képei Párizsban, Münchenben és Velencében is elismertek lesznek. 1902-ben Adrienne nevű lánya agyhártyagyulladásban halt meg, így már csak egy fia Félix és egy lánya Erzi maradt életben. Ebben az időszakban igen termékeny volt, évente 5-6 képet festett. 1914-ben a Nemzeti Múzeum megnyitotta a Szinyei-termet. A háború alatt nem tudott mindig visszatérni Szinyére. A megváltozott politikai viszonyokat sem tudta értelmezni, 1920-ban Jernyén halt meg. Probstner Zsófia, túlélve a két világháborút, a kitelepítést és mindkét férjét, 1954-ben, 101 éves korában halt meg Budapesten.

Pogány Péter

Csak a fém – Až na kov

Ezzel a címmel nyitották meg a Brünni Műszaki Múzeumban 2015. október 22-én azt a kiállítást, amelynek keretében bemutatásra kerültek a 2012-es krasznahorkai vártűzben megsérült, azóta restaurált vagy konzervált fém gyűjteményi tárgyak.

Krasznahorka vára 2012. március 10-én, szerencsétlen véletlen folytán lett tűzvész áldozata. A tűzben leégett a vár teljes tetőszerkezete, a vármúzeumban kiállított gyűjteményi tárgyak közül több mint háromszáz darab sérült meg. A legnagyobb károk a tárlat fegyvergyűjteményt bemutató részében keletkeztek, itt mintegy száznegyven műtárgy szenvedett komoly sérülést. A fegyvergyűjtemény a múzeum legjelentősebb gyűjteményeinek egyike, műtárgyai által szinte minden fontos történelmi kor képviselteti magát benne.

A közvéleményt, szakembereket, helyi lakosokat egyaránt megrázó tüzeset után több hazai és külföldi intézmény is felajánlotta segítségét a múzeumnak. Ezek között volt a Brünni Műszaki Múzeum is, amelynek egyik speciális konzervátori műhelye a történelmi fémtárgyak felújítására és konzerválására szakosodik. A Brünni intézmény és a Szlovák Nemzeti Múzeum között létrejött együttműködésnek köszönhetően a morvaországi szakemberek 77 krasznahorkai műtárgyat mértek fel, konzerválták, illetve restaurálták őket. A 700°C-ot is elérő hőmérséklet maradó károkat okozott a fémtárgyakban. A konzervátori munkák elsődleges célja a műtárgyak állapotának stabilizálása volt. A felmérések során különböző fizikai módszerek segítségével állapították meg a tárgyak anyagának pontos összetételét és a sérülések mértékét. Mivel a tűz során a tárgyakat részben alkotó szerves anyagok, mint pl. a fa vagy a bőr, teljesen megsemmisültek, elsősorban a tárgyak pontos azonosítása, az egyes kisebb alkotóelemek pontos meghatározása, egymáshoz illesztése is fontos lépés volt. Minden műtárgy egyedi elbírálás alá esett, s

a fizikai-kémiai módszerek mellett a művészet- és ipartörténeti vonatkozásait is figyelembe véve történt meg a teljes felújításuk vagy a sérült állapot konzerválása.

A Brünni Műszaki Múzeumban 2016 februárjának végéig látható kiállításon a felújított és konzervált krasznahorkai műtárgyak mellett bemutatásra kerül a vár és a hozzá fűződő családok, különösen az Andrásyak története, sorsa, műgyűjtő szenvedélye, de mindemellett helyet kapott a fémtárgyak restaurálását és konzerválását lehetővé tevő technikák ismertetése is. A Brünni kiállítás végeztével az anyag a tervek szerint a pozsonyi várban kerül újra az érdeklődő közönség elé.

Ambrus Tünde

XIV. CIVIL AKADÉMIA Horvátország – Drávaszög

2015. december 10–13. között szervezték meg a XIV. Civil Akadémiát, Horvátországban, újra a Drávaszögben. Mivel nem sikerült anyagi alapokat szerezni e tapasztalatcseréire, Tomasic Deák Korina, a Hercegszöllősi Mihály Magyar Ifjúsági Szervezet elnöke magára vállalta ennek finanszírozását és megszervezését is. Önzetlen és kitartó munkájának köszönhetően újra együtt lehetett a Kárpát-medence összeforrt csapata. Ezen az akadémián képviseltette magát Bosznia Hercegovina (Muratovity Irma és Vég Zoltán Sarajevoból), Csehország (Fazekas Mónika Brünnből), Horvátország (Ferenc László és Giber János Eszékről, Tomasić Deák Korina, Suba Ibolya, Milanović Lili Hercegszöllősről), Románia (Balázs Zoltán Erkedről, Dukrét Géza és dr. Fleisz János Nagyváradról), Szerbia (Krizsán Vilmos Adáról), civil egyesületeinek képviselői, valamint az akadémiák főszervezője, Romhányi András, a Magyar Kollégium vezetője, összesen 13-an.

Az akadémia célja a Kárpát-medence legjobban működő magyar civil egyesületeinek tapasztalatcseréje a különböző országok magyar civil szervezeteivel. Fontos e szervezetek megismerése, biztatása, támogatása, fennmaradásuk érdekében. Idézek Romhányi András leveléből: *Vigyétek el a hírt más közösségekbe: szerte a Kárpát-medencében vannak közösségek, melyeknek tagjai figyelnek egymással Ezek adnak reményt: a szennyáradat után is lesz élet. Adjatok hírt magatokról, tudjatok egymásról, vegyétek fel egymással a kapcsolatot! „Lesz még egyszer ünnep a világon.”*

Hatórás utazás után érkeztünk meg Hercegszöllőstre, a Jurini dvori nevű falusi panzióba. A szobák elfoglalása után átmentünk a kultúrotthonba, ahol a Hercegszöllősi Mihály Magyar Ifjúsági Szervezet új termet kapott. Itt már vártak ránk az egyesület tagjai és Sója Dénes, a járás elöljárója, aki köszöntötte csapatunkat, jó találkozást kívánva. Deák Korina

ismertette a következő napok programjait, majd mindenki bemutatkozott: kit képvisel és honnan jött. Ezután bemutatkoztak a vendéglátó egyesület tagjai is. Vacsora után mindenki részletesen beszámolt az előző év tevékenységeiről, sikereiről, tapasztalatairól.

Péntek délelőtt **Haraszti** látogattuk meg. Műemlék templomában Szenn Péter tiszteletes ismertette a templom és a falu történetét. Ők úgy tartják, hogy Haraszti a magyarság végvára. Érdekes történetet mesélt a lelkipásztor: a háború alatt a túlsó, valamikor Harasztihoz tartozott szerb faluból lötték az itteni református, innen pedig lötték az ottani pravoszláv templomot. Mindkettő súlyosan megsérült. A pravoszláv templomban, tető nélkül maradván, az eső lemosta a falakat és 13. századi freskók kerültek napvilágra. Ez igazolta, hogy eredetileg Árpád-kori templom lehetett. Tudjuk, hogy a 16. században Sztárai Mihály prédikátor alapítja meg a református gyülekezeteket Baranyában és Szlavóniában. A környéken Harasztinak volt az első iskolázott kántora. Temploma egy 1600-as, paticsból készült templom helyére épült 1792–1795 között. A kiemelt műemlék templom szépen karban van tartva. Nyugati

és keleti végében két-két faoszlopon álló karzatait eredeti mellvédek díszítik. A keleti karzat alját nagyon szép 18. századi kazetták borítják.

A falunak jelenleg 355 lakosa, a református gyülekezetnek 230 tagja van. A többi horvát katolikus. A magyar iskolát a 70-es években zárták be. Itt állították fel az első köztéri Petőfi-szobrot, amely Hunyadi László alkotása. A templomkertben turulmadaras emlékműt állítottak, amely magassága egyenlő a kerítés magasságával, hogy elkerüljék a botránykeltőket. Az emlékmű mögött álló tájház, egy nagyon szép kőoszlopos verandás épület, benne egy rendkívül gazdag néprajzi gyűjtemény. A nagyon jó állapotban lévő tárgyakat Szenn Péter tiszteletes gyűjtötte össze. A faluban a Dózsa György Magyar Kultúregyesület működik, dalárdával és tánc csoporttal.

Várdarócon már vártak minket az idén felavatott Magyar házban. Itt a Petőfi Sándor Magyar Kultúregyesület működik, Budin Margit helyettes képviselőasszony vezetésével, aki egyben a fíztagú női énekhar vezetője is. Van saját tánc csoportjuk is.

A falu nevét a daróc inganyagtól, Vár-előnevét a valamikor mellette levő Csere-dombon álló vártól kaphatta. A falunak 670 lakosa van, melynek 85 százaléka magyar, zömében református, 15 százaléka horvát, szerb és roma. A helyzet hasonló a többi falvakhoz. A fiatalok elmentek külföldre dolgozni, s nem valószínű, hogy visszajönnek. A falu lakossága fokozatosan csökken és elöregedik. Magyar óvodája és négyosztályos iskolája még megvan. Földműveléssel, főleg kertészettel foglalkoznak, jelentős a fűszerpaprika és káposzta termesztése. Az állattenyésztés kihalóban van. Híres a várdaróci szilvapálinka, mennyiségben és minőségben is.

Hagyományörző falu. Minden évben húshagyó kedden tartják a kakasütést. A legények kakasnak öltöznek, s körülugrálják a lányokat, a tyúknak öltözött fiúk pedig kosarakban tojást gyűjtenek. A központban bekötött szemű asszonyok bottal próbálják leütni a földbe ástott (ma már műanyagból készült) kakas fejét. Ezt felvonulás követi. Az este fénypontja a kakaspörkölt-főző verseny,

majd éjfélig táncmulatság.

Délután képzőművészeti kiállítást nyitottak meg Hercegszöllősen a Kultúrközpontban. A Hercegszöllősi Mihály Magyar Ifjúsági Szervezet Trilium nevű együttese színvonalas műsorral jelentkezett. A kiállításon résztvevő alkotók oklevelet kaptak Deák Korinától, a civil szervezet és az együttes vezetőjétől.

Hercegszöllős járási központ. A település szellemi fénykorát a 16. században élte: egyházi központ, református püspöki székhely. A 18. század elejéig a lakosság magyar volt. Ekkor jelentek meg az első szerb telepések. A 19. század elejétől katolikus horvátok érkeztek. A 2001-es népszámlálás már a horvátok többségét mutatta ki. A 2011-es népszámláláskor 1725 lakosa volt. Árpád-kori református templomát, tavaly restaurálták. Fontos megemlíteni, hogy a Drávaszög mediterrán jellegű klímája, a talajviszonyok, kifejezetten kedveznek a szőlőtermesztésnek. Az itt elhelyezkedő falvak kitűnő borok szülőhelyévé váltak az elmúlt évszázadok folyamán. Ez Hercegszöllős legjelentősebb bevétele is. Itt találjuk az egyik legnagyobb borfeldolgozó üzemet, a Belje-pincészetet.

Este **Vörösmarton**, az egyik kollégánk, Ferenc László pincéjében vacsoráztunk vadaspörkölttel. Vörösmart a térség egyik legnagyobb települése. 1246-ban Verusmarth néven bukkán fel. Már a 16. században a Drávaszög legjelentősebb és legforgalmasabb helyeinek közé tartozott. A 19. század elején gazdag magyar faluként tartják számon. 1841-ben nyilvánították várossá. Jelentős a szőlőtermesztése, a hegyről lejövő utak mindkét oldalán pincék sorakoznak, a hegyoldalba vájva. 1961 körül 2000 a lélekszám, 2001-ben már csak 974. Nyolcosztályos központi iskolája van, hozzá tartoznak Csúza és Újbezdán iskolái is.

Szombaton délelőtt Kőbe látogattunk. A falu nagy örege, Móricz Zoltán ismertette **Kő** történetét. A 16. századtól említik, mint községet. 1792-től önálló ekléziája van. Református templomát 1804–1805-ben építették. Jelenleg nagyon elhanyagolt állapotban van. Csak az imatermet használják. A régi iskolát átalakították kultúrothonná. Majd Árpási József tiszteletes beszélt az egyházzól. 186 lakosából 58 magyar, a többi horvát és szerb

nemzetiségű. A diákok I-IV-be Sepse faluba járnak, V-VIII-ba Hercegszöllőse. Itt működik a Tánc Magyar Kultúregyesület, melynek szervezője és elnöke szintén Deák Korina. Van saját tánc- és színjátszó csoportjuk.

Délután meglátogattuk Deák Korina lakását. Azt kell tudni, hogy Korinát 2012. november 17-én Brűnnben, Csehországban kereszteltük meg. Balázs Zoltán, szilágykerdi református lelképásztor keresztelte meg. A keresztelési ceremónia pont úgy zajlott le, mint ahogy egy újszülöttet megkeresztelnek. Keresztapa Romhányi András Budapestről, a keresztanya Fazekas Mónika Brűnnből volt, a gyülekezetet mi alkottuk. Mi megfogadtuk, hogy továbbra is ügyelni fogunk Korina lelki üdvösségére, egyengetjük útját a református közösségben. Így már érthető, hogy társaságunk olyan, mint egy nagy család.

Este lucanapi vigadalom volt **Újbezdánban**. A szervező az Újbezdáni Ifjúsági Hagyományörző Egyesület volt, amelynek van két táncscsoportja, tambura zenekara és énekkara. Ezek, és a környező települések táncscsoportjai és énekkarai

színvonalas műsort mutattak be. Még a szerbiai Vajdaságból is jött egy tambura zenekar. Bemutatkozott egy szerb táncscsoport is. Vacsora után, amely itt a Magyar házban volt megterítve, a két tambura zenekar összeállt és egy fergeteges mulatást rendeztek, ahol legalább nyolcvan ember táncolt.

Este, vacsora után, a hagyományos beszámolót tartottuk. Mindenki elmondta benyomásait és véleményét az elmúlt két napról. Értékelünk. Bár az idő rövid volt, mégis nagyon változatos és tanulságos volt. Újra meggyőződhattünk az itteni magyarság szívósságáról, összetartásáról, életszeretéről. Sajnos a fiatalság elvándorol, de a gyermekeket igyekeznek hazafiságra és itt maradásra nevelni. Reméljük, még sokáig fennmarad ez kis magyar közösség.

Dukrét Géza,
Nagyvárad

KÖNYVAJÁNLÓ

Kokes János: Magyar sorsok a Morvától nyugatra...

(a Prágai Tükör 2015. évi különszáma)

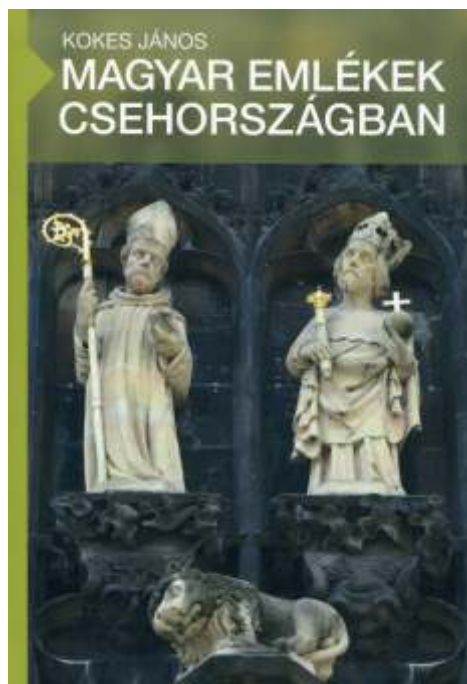
A Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége folyóirata, a Prágai Tükör főszerkesztője, Kokes János Zoltán által jegyzett interjúkötet 2015-ben látott napvilágot Szövetségünk kiadásában. Azok az interjúk kerültek most egy kötetbe, amelyek a Prágai Tükör hasábjain jelentek meg folyamatosan 2007 és 2012 között. Összesen harminc interjúalany személyes sorsán, gondolatain, meglátásain keresztül pillanthatunk be általa a Csehországban szórványban élő magyarok közösségi életébe, örömeibe és nehézségeibe.

„Ha figyelmet szentelünk az elhangzásuk-megszerkesztésük időrendjét követő, azaz a 2007-től 2012-ig megformált riportok címtárára, akkor higgadt, bölcs, a tanulságokat csiszolt nyelvi köntösbe öltöztetett gondolatokat szemlélhetünk. Tanúvallomást az embert alakító évtizedekről, az

igazságból kibomló szeretetről; vallomást arról, hogy magyar iskolai végzettséggel is lehetett Csehföldön nagy ívű életpályát megrajzolni; útravalót kapunk az identitás megőrzésének felelősségteljeségéről; ama szívügyről is értesülhetünk, amelyik középpontjában immár negyedszázados Szövetségünk áll; aggódást érzünk a fiatalokért, a megtartó összefogásért. És még annyi izgalmas beszélgetést lapozhatunk fel mindeközben, hogy nem is elég, sosem lesz elég egy-egy csésze kávé, hogy e hasznos beszélgetésekkel újra és újra szembesülhessünk.”

Dr. H. Tóth István, Csc.
(részlet a kötet előszavából)

Kokes János: Magyar emlékek Csehországban

Budapest, Antall József Tudásközpont, 2015

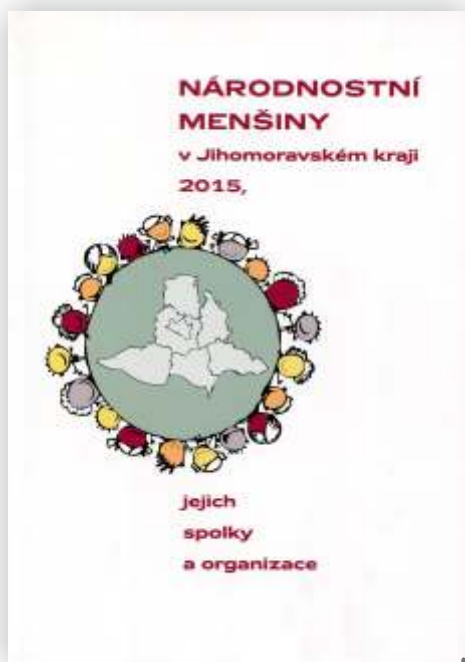
A hiánypótló kiadvány szerzője Kokes János, az MTI prágai tudósítója, a Prágai Tükör főszerkesztője, aki több évtizedes újságírói tevékenysége során került kapcsolatba a

témával, és gyűjtött össze rengeteg hasznos információt, érdekességet. Rendhagyó útikönyv ez, amelynek segítségével bebarangolhatjuk a mai Cseh Köztársaság területét, és hét tájegységre bontva ismerkedhetünk meg a cseh-magyar történelmi, politikai, gazdasági, irodalmi kapcsolatokról mesélő helyszínekkel, emlékekkel. A Gedai Csaba fotóival gazdagon illusztrált, szép kiállítású kiadvány további hasznos tudnivalókat is tartalmaz, mint például Csehország vázlatos történetét, a cseh és magyar történelem főbb kapcsolódási pontjainak áttekintését, közös uralkodóink listáját, terminológiai és gyakorlati útmutatót a cseh nyelv, kultúra és Csehország iránt érdeklődőknek.

Národnostní menšiny v Jihomoravském kraji 2015, jejich spolky a organizace

Brno, Jihomoravský kraj, 2015

A négy – cseh, angol, német és orosz – nyelven a Dél-morvaországi Kerületi Hivatal által megjelentetett reprezentatív kiadvány rövid szöveges ismertetések és fényképek

illusztrációk segítségével mutatja be a megyében élő tizenhárom nemzeti és etnikai kisebbség huszonhat, napjainkban működő, aktív tevékenységet kifejtő civil szervezetét és intézményét. Bevezetőként dr. Véra Koupilová megyei kisebbségügyi koordinátor összeállítását olvashatjuk, amelyben összefoglalta a Dél-Morvaország területén élő kisebbségekre vonatkozó legfontosabb népszámlálási adatokat.

„Jde o jedinečnou publikaci, která má ambici po mnoha letech opět zmapovat činnost sdružení a spolků, které pracují s národnostními menšinami v rámci Jihomoravského kraje, a poukázat tak na pestrost zvyků a tradic stejně jako na vířlost, s níž členové těchto spolků o svěřený odkaz pečují. Věřím, že svým obsahem jednak

uspokojí zájemce o zevrubné informace týkající se aktivit občanských spolků a národnostních menšin, ale že rovněž zdůrazní smysl udržování povědomí o kulturních zvyklostech jiných národností, s nimiž se v Jihomoravském kraji můžeme setkat. Doufám také, že zejména v době, která vybízí k zamýšlení nad významem přibližování a soužití více či méně odlišných kulturních prostředí, přispěje k vzájemnému respektu a porozumění.”

Mgr. Petr Šelep, předseda
Rada pro národnostní menšiny JMK
(úryvek z předmluvy publikace)

České resumé

V úvodní rubrice *Ze života svazu* přinášíme shrnutí významných událostí naší organizace, které se odehrály v roce 2015. Podrobněji informujeme o vybraných událostech, jakými byly: slavnostní setkání u příležitosti 25. výročí vzniku Svazu Maďarů žijících v českých zemích a vydání související knižní publikace (Únor 2015); vzpomínková slavnost a pietní akt u příležitosti 167. výročí maďarské revoluce v letech 1848/49, která se konala 15. března 2015 u pamětní desky uherských jakobínů na brněnském Špilberku; XI. sjezd delegátů Svazu Maďarů v Praze (březen 2015); Den národnostních menšin, organizovaný samosprávou a farností města Kuřim (květen 2015); večer plný maďarských lidových pohádek pro děti i dospělé a slavnostní zahájení výstavy z děl současných maďarských výtvarníků s názvem „Homage á Esterházy János“, které se konaly v rámci letošních Dnů maďarské kultury (listopad 2015). Dále představíme náš projekt přípravy dokumentárního filmu „Po stopách Maďarů v českých zemích“, jehož první díl, prezentující vybrané památky česko-maďarských historických vztahů na Moravě vznikl v roce 2015 s podporou pražské Nadace Rákóczi.

Rubrika *Výročí* je věnována 70. výročí ukončení II. světové války, které bylo ústředním tématem literární dílny „Proměny jazyka“, pořádaného v rámci letošního festivalu brněnských národnostních menšin Babylonfest. Další příspěvek rubriky připomíná život a dílo významného lékaře Ignáce Semmelweise (1818–1865) – u příležitosti 150. výročí jeho úmrtí byl organizací UNESCO rok 2015 prohlášen za pamětní rok mezinárodního významu.

V rubrice *Naše literatura a dějiny* tentokrát představíme úryvek z knihy mladého maďarského autora ze Slovenska, Pétera Pogánye, který byl našim hostem v březnu 2015 a prezentoval nám svou knihu s názvem „Byla jednou jedna Horní země“, která je netradičním cestopisem, doprovázejícím po historických regionech dnešního Slovenska.

V poslední rubrice *Zajímavosti* informujeme o výstavě „Až na kov“, která byla otevřena v říjnu 2015 v brněnském Technickém muzeu a je věnována záchraně historických kovových předmětů, poškozených v požáru hradu Krásna Hůrka (SR) v roce 2012. Konzervaci a restaurování vybraných sbírkových předmětů provedlo Metodické centrum konzervace při Technickém muzeu v rámci mezinárodní spolupráce. Další článek rubriky přináší zprávu o XIV. civilní akademii, mezinárodním setkání zástupců maďarských občanských sdružení, které se konalo začátkem prosince 2015 v Chorvatsku. V závěrečné části rubriky prezentujeme tři knižní novinky, vydané v roce 2015: editovanou sbírku rozhovorů s vybranými zástupci maďarské menšiny v ČR, které byly původně publikovány v letech 2007–2012 na stránkách časopisu Prágai Tűkőr, vydávaného Svazem Maďarů žijících v českých zemích; knižní publikaci Jánose Kokese o maďarských památkách na území ČR a sborník Národnostní menšiny v Jihomoravském kraji 2015, jejich spolky a organizace.

2015

Regisztrace / Regisztrációs szám

MK ČR E 11196

Vychází za finanční podpory Magistrátu města Brna a Nadace Rákóczi
A folyóirat megjelenését Brűnn Város Polgármesteri Hivatala és a Rákóczi Alapítvány támogatja